Zelden zal onze partij tijdens haar bestaan onder moeilijker omstandigheden een nieuwe voorzitter hebben gekozen dan op dit moment. Immers gesteld moet worden, dat onze partij een zorgelijke ontwikkeling ondergaat, terwijl daarnaast ten gevolge van een bestuurscrisis mijn voorganger heeft gemeend plotseling te moeten aftreden. Bij het begin van mijn installatierede wil ik ervan getuigen dit abrubte aftreden te betreuren. Los van verschillen in opvatting meen ik namens de partij de heer De Zeeuw te mogen danken voor zijn inzet en voor de tijd, die hij aan de partij heeft besteed tijdens de periode van zijn voorzitterschap. Vervuld van een groot idealisme heeft hij zich volledig ingezet om zijn en onze partij op de hoogste bestuurspost te dienen. Naast voldoening heeft hij ongetwijfeld teleurstellingen en ook kritiek moeten incasseren, hetgeen in feite onlosmakelijk aan deze funktie is verbonden. Des te groter dient dan ook ons respect te zijn en des te meer dient de wijze van zijn aftreden te worden betreurd. Ondanks uitspraken van de heer De Zeeuw tijdens de afgelopen weken, die mijnerzijds in hoge mate worden betreurd, spreek ik de wens uit, dat onze oud-voorzitter vanuit de KVP zal blijven meewerken aan de politieke tot standkoming van het C.D.A, Volslagen afgewezen moet worden de stelling, dat uittreden op dit moment deze tot standkoming zou kunnen bevorderen. Via deze partijraad doe ik een beroep op alle leden van de partij
onder de huidige moeilijke omstandigheden prioriteit te geven aan hetgeen ons samen bindt inplaats van hetgeen ons scheidt. Thans wil ik mij haasten u, dames en heren leden van de partijraad te danken voor het vertrouwen, dat u in mij hebt uitgesproken door mij te verkiezen tot voorzitter van onze partij, De beslissing mij kandidaat te stellen is niet eenvoudig geweest. Ik heb er behoefte aan dit nog eens te herhalen, Een grote steun daarbij zijn geweest de reakties, die ik vanuit de partij en daarbuiten mocht ontvangen. Hieruit mocht ik afleiden, dat onze partij niet, zoals al te graag beweerd wordt, stervend is. Integendeel! Het bleek mij, dat velen intens bezorgd zijn over de gang van zaken binnen de partij en bereid zijn met een nieuw élan de schouders eronder te zetten, teneinde tot reactivering te komen op weg naar het CDA Voor deze steun zeg ik langs deze weg een ieder hartelijk dank. Mijnerzijds spreek ik de wens uit in de komende tijd op goede collegiale wijze te mogen samenwerken met de diverse bestuursorganen uit onze partij. Dames en heren leden van de partijraad ! Het lijkt mij raadzaam u te zeggen, dat uw nieuwe voorzitter duidelijk voorstander is van een collegiaal bestuur gekenmerkt door een zo groot mogelijke openheid met inspraak vanuit de basis. Hij stelt hierbij wel duidelijk, dat besturen impliciet inhoudt, dat er ook besluitvorming tot stand moet komen. Ongetwijfeld betekent dit, dat er besluiten genomen zullen worden, die niet ieders instemming zullen hebben. Ik realiseer mij, dat met name de voorzitter hierdoor sneller aan kritiek zal blootstaan. Gaarne wil ik verklaren opbouwende kritiek als zéér positief te ervaren en men mij dan ook niet behoeft te ontzien.

De overige leden van het nieuw gekozen dagelijks bestuur hebben mij gevraagd hun dank over te brengen voor het in hen gestelde vertrouwen. Uit informele kontakten tijdens de afgelopen weken is mij gebleken, dat deze bestuursleden bereid zijn zich volledig voor de goede zaak in te zetten, waarbij het kontakt met de basis grote prioriteit zal krijgen. Vervolgens dienen woorden van dank en waardering te worden uitgesproken aan de scheidende leden van het dagelijks bestuur, waaronder de beide vice-voorzitters.

Dames en heren, leden van de partijraad! Ik acht het als nieuwe voorzitter gewenst thans achtereenvolgens enige opmerkingen te maken over de huidige situatie binnen onze partij, daarbij de vraag beantwoordend, of een poging tot reactivering van de partij zinvol resp. gewenst is. Vervolgens wil ik gaarne mijn persoonlijke visie geven over de partij-politieke verhoudingen in ons land nu en in de verdere toekomst, om tenslotte speciale aandacht te schenken aan het Christen-Democratisch-Appèl ofwel het CDA. Mijnerzijds zal bij de behandeling van deze punten getracht worden duidelijkheid te betrachten, teneinde niet te vervallen in de mijns inziens teveel in de politiek gehanteerde vrijblijvendheid. Men behoeft slechts de resultaten van drie achtereenvolgende verkiezingen gade te slaan alsmede de ontwikkeling van het ledental in drie jaar om vast te stellen, dat het de K,V,P, momenteel slecht gaat. Onze partij heeft haar zelfvertrouwen en haar politieke identiteit verloren. Als belangrijkste oorzaken zijn hiervoor te noemen de nog steeds voortgaande deconfessionalisering en de jarenlange strijd, die de K.V.P, met zichzelf voert over de identiteit van de christen-democratie. Het is wat al te gemakkelijk o,a, het grote ledenverlies alléén of zelfs in hoofdzaak toe te schrijven aan de te trage voortgang van de politieke één-wording van het Christen-Democratisch-Appèl. Men moet de moed hebben te erkennen, dat het ook duidelijk schort aan de organisatorische leiding van de eigen partij met het gevolg, dat er nauwelijks meer sprake is van contact met de basis ofwel de leden. Zowel ons kader als de leden zijn in een volstrekt isolement geraakt. We hebben verzaakt te onderkennen, dat m.n. ten gevolge van de deconfessionali- sering onze partij omgebouwd moest worden tot een werkelijke politieke organisatie. Bij dit wat sombere beeld moet volledigheidshalve worden aangetekend, dat de verkiezingen voor Staten en Gemeenteraden in 1974 voor C.D.A. respectievelijk K.V.P. een aanmerkelijk gunstiger beeld gaven te zien. Voorts valt niet te ontkennen, dat er onvrede is over de positie, die onze partij als regeringspartner in het huidige kabinet inneemt. Om het duidelijker te zeggen onvrede bij velen over de steun van de partij aan het kabinet Den Uyl. Hierop kom ik nog nader terug als ik iets zal zeggen over de partij-politieke situatie in ons land. Dit alles overziende is het begrijpelijk, dat velen zich binnen onze partij hoogst bezorgd maken en haast willen maken met de vorming op korte termijn van een Christen- Democratische-Partij binnen het CDA —verband. Zeker tijdens de afgelopen maanden is opnieuw gebleken, dat voor velen deze ontwikkeling te lang duurt. Mijnerzijds bestaat daarvoor begrip. Eveneens begrijp ik, dat velen in onze partij de resultaten van de Woudschoten-conferentie in februari jl. te mager vinden, met name wat betreft de beslissing over de ene kandidatenlijst voor de volgende Tweede Kamerverkiezingen,
die waarschijnlijk in 1977 zullen plaatsvinden. Men ziet els het ware het spookbeeld voor zich, dat onze partij volgende verkiezingen opnieuw als "K.V.P." zou moeten ingaan. Men is hiervoor beducht, omdat men vreest, dat de partij nog verder zal afbrokkelen. Ook hiervoor bestaat mijnerzijds begrip. Als men echter bevreesd is, dat de huidige partij niet meer bij de kiezers aanslaat, dan vangt men dat echter niet op door die partij een andere naam te geven en voor iedereen open te stellen. Zeker op langere termijn zal dit ernstige gevolgen moeten hebben, omdat de grond, waarin die partij verankerd is, wordt weggevreten. Als we van mening zijn, dat o.a, ten gevolge van de deconfessionalisering dat toch al gebeurt, dan zullen we als K.V.P. leiding moeten trachten de katholieke kiezers weer grond onder de voeten te geven. Welnu dat kan slechts door de kiezers voor te houden, dat onze gehele levenshouding, dus ook in de politiek, getoetst dient te worden aan het woord van God, Vanuit dit uitgangspunt zal onze partij moeten participeren binnen het C.D.A, teneinde de Christen-Democratie in ons land veilig de haven binnen te loodsen. Hiervan uitgaande, komt de vraag aan de orde, of de K.V.P, vooruitlopend op de politieke tot standkoming van het C.D.A, tot reactivering moet komen en of een deel van het verloren terrein heroverd kan worden. Ik meen deze beide vragen bevestigend te moeten beantwoorden. Het is naar mijn mening
ook een voorwaarde om straks tot een sterk C.D.A, te komen. Over het C.D.A. zelf kom ik nog afzonderlijk terug. Het is dan ook verheugend, dat het partijbestuur tijdens haar vergadering d.d. 19 april jl. heeft besloten een commissie ad hoe in te stellen, teneinde op korte termijn een beleidsplan bij de bestuursorganen in te dienen. Gaarne wil ik mijn waardering uitspreken over het feit, dat het rapport van de commissie reeds op 16 mei jl, door het partijbestuur is behandeld en dat dit bestuurscollege zich met de hoofdlijnen akkoord heeft verklaard. Voor de goede orde wil ik opmerken, dat het opstellen van een dergelijk plan onderdeel uitmaakte van het pakket voorwaarden, dat mijnerzijds is gesteld m,b,t, het aanvaarden van de kandidatuur voor het voorzitterschap. Aan de commissie van Zeven heb ik hiervan mededeling gedaan d.d. 9 april jl. Uitdrukkelijk heb ik hierbij gesteld, dat een reactiveringsplan ook financieel onderbouwd moet worden. Het nieuwe dagelijks bestuur zal hieromtrent met nadere voorstellen komen. In aansluiting op het rapport betreffende de situatie van de K.V.P. binnen het C.D.A, zal het dagelijks bestuur zich met grote spoed met de organisatie van de partij moeten bezighouden, waarbij inderdaad de vorming van kader grote aandacht zal moeten krijgen. Duidelijk wil ik onderschrijven dat er met name vanuit het partijbureau stimulerende
activiteiten zullen moeten uitgaan, De basis van de partij zal opnieuw gevoed moeten worden, teneinde enthousiast aan de slag te gaan. Wij zullen weer in ons zelf moeten geloven teneinde uiteindelijk tot een sterk C.D.A, te komen. Hiertoe is een mobilisatie nodig van alle partijgeledingen, waartoe ik een ieder in de partij meen te mogen en te moeten oproepen. Laten we er toch allen van overtuigd zijn, dat we met praten alléén geen C.D.A. tot stand brengen, maar dat we eensgezind aan de slag moeten, teneinde de kiezers van de noodzakelijkheid van de Christen-Democratie in de Nederlandse politiek te overtuigen. Dat zal het reveil moeten zijn waarmee wij vandaag deze partijraad gaan besluiten. In ieder geval kan ik u de verzekering geven, dat het nieuw gekozen dagelijks bestuur zich hiertoe volledig zal inzetten Dames en heren, leden van de partijraad ! Thans een blik mijnerzijds op de huidige politieke situatie in ons land en een visie op de toekomst. Ten gevolge van de nog steeds voortgaande polarisatie enerzijds en de door mij reeds genoemde deconfessionalisering anderzijds hebben zowel de Partij van de Arbeid als de V.V.D. hun posities de afgelopen jaren in belangrijke mate weten te versterken met name ten koste van de christen-democrati- sche partijen. In het bijzonder onze partij heeft hierbij zware slagen moeten incasseren. Binnen een betrekkelijk
aantal jaren is de K.V.P. teruggedrongen naar de derde plaats qua grootte els politieke partij. Deze ontwikkeling heeft belangrijke konsekwenties. Duidelijk is dit o.a. gebleken tijdens de moeizame kabinetsformatie in 1973. Van de toonaangevende positie van de christen-democratische partijen in het bijzonder de K.V.P, is niet veel overgebleven. Ter- wille oa van de regeerbaarheid van ons land verleenden K.V.P. en A.R.P, medewerking aan de tot standkoming van het kabinet Den Uyl op extra-parlementaire basis. Hoe onbevredigend wij wellicht vandaag nog vinden de wijze waarop de minister resp. staatssecretaris posten over de regeringspartijen zijn verdeeld, ben ik van mening, dat de K.V.P, zich tot 1977 dient te houden aan gemaakte afspraken. Zo mogelijk dient het kabinet Den Uyl de rit uit te zitten. Hierbij mijnerzijds enige kanttekeningen. Ook hier wil ik nadrukkelijk herhalen, dat het kabinet ons hiertoe in staat moet stellen. Het is eerlijk te zeggen hierop niet gerust te zijn! Voorts dient gesteld te worden, dat de verantwoordelijkheid voor de regeerbaarheid van ons land niet meer primair een zaak is voor de K.V.P, maar dat deze thans in eerste instantie in handen ligt van de grootste politieke partij in Nederland nl: de Partij van de Arbeid, Bovendien wil ik van mijn kant reeds nu verklaren, dat in 1977 slechts valt te denken aan een voortzetting van de huidige coalitie indien dit zal geschieden met een volledig C.D.A. en dan
als een volwaardig partner. Aan randfuncties, van welke kleur dan ook hebben wij niet langer behoefte. Heel duidelijk wil ik bovendien onderschrijven het gestelde op pagina 3 van het rapport betreffende de situatie van de K.V.P. binnen het C.D.A. met betrekking tot de huidige samenwerking met de Partij van de Arbeid. Wij zijn evenals in september 1972 ook nu nog steeds van mening, dat ons politiek program het best kan worden uitgevoerd in een coalitie met de P.v.d.A., maar dan een redelijke" Partij van de Arbeid. De bestuurbaarheid van ons land is niet gediend met een radicaliserende P.v.d.A., met wie het voor de K.V.P., respectievelijk C.D.A. na de volgende verkiezingen onmogelijk zou kunnen worden om te regeren. Ondanks de naar mijn mening te zwakke positie van de Christen- Democratische partijen in het huidige kabinet ben ik er van overtuigd, dat onze bewindslieden hun mannetje staan en ik wil hen hiervoor hulde brengen.

Tijdens haar installatierede dd, 10 april zei de nieuwe voorzitter van de Partij van de Arbeid, mevrouw Van den Heuvel, dat 1975 het jaar van de waarheid zal worden, wat betreft het doorvoeren van socialistische beleidsmaatregelen. Als toetssteen noemde zij daarbij de nota over het inkomenbeleid, de aangekondigde nota over de herstructurering van de economie en de grondpolitiek. Ongetwijfeld vraagstukken, die ook door Christen-Democraten als belangrijk worden ervaren. Hierbij wil ik echter wel opmerken, dat wij ons primair gezamenlijk dienen bezig te houden met de huidige economische situatie in ons land, die reden tot grote bezorgdheid geeft. Immers, steeds opnieuw worden wij geconfronteerd met stijgende werkloosheid, bedrijfssluitingen en verzoeken tot arbeidsverkorting. Wanneer de mens niet meer in de gelegenheid is arbeid te verrichten, dan wordt geweld aangedaan aan één van de belangrijkste peilers van het menselijk geluk. Socialisten en Christen-Democraten zullen zich als regeringspartners voortdurend moeten bezinnen op de vraag onder welke voorwaarden voor voldoende werkgelegenheid blijvend kan worden gezorgd. Misschien is het juister te zeggen, dat ten opzichte van deze problematiek de parlementaire periode 1975/1976 het jaar van de waarheid zal worden. Slagen we er werkelijk in de belangrijkste oorzaak van de kwaal, namelijk de nog steeds voorthollende inflatie verder terug te dringen? Vaststaat in ieder geval, dat een ieder, ook de politieke partijen, bereid moet zijn enige terughoudendheid te betrachten met betrekking tot eigen wensen en verlangens. Gezamenlijke krachtsinspanning van ons gehele volk zal nodig zijn, teneinde bevredigende resultaten te boeken. Wat minder aandacht aan ideologie en meer praktisch handelen zou zeker
geen slechte zaak zijn! Het is in dit verband nauwelijks nodig te zeggen, dat een kabinetscrisis in deze moeilijke periode niet past en catastrofale gevolgen zou hebben voor land en volk. Met betrekking tot de politieke ontwikkeling in de wat verdere toekomst gaat het om de vraag, of wij in Nederland toegroeien naar een twee- of drie-partijenstelsel. Naar mijn mening is een spoedige totstandkoming van het CDA in politieke zin voorwaarde om Nederland te behoeden voor een heilloos tweepartijenstelsel. Naast de socialisten en liberalen is er op grond van samenstelling der bevolking en op grond van godsdienstelijke verhoudingen plaats voor, respectievelijk behoefte aan, een sterke derde politieke groepering in ons land. De Christen-Deraocraten zullen deze positie moeten gaan innemen. De Christen-Democratie zal een eigen functie in de Nederlandse politiek moeten vervullen. Zij heeft haar eigen boodschap en dient zich onafhankelijk op te stellen van de beide andere politieke blokken. Wij wensen geen aankleeffunctie door vaste binding vooraf, die tot uitdroging gedoemd is. Een sterk politiek middenveld in Nederland is onmisbaar. Hierbij moet worden opgemerkt, dat de Christen-Democraten mede een belangrijke functie hebben te vervullen ten opzichte van de nog steeds toenemende polarisatie zowel van links als van rechts. De polarisatie zoals we die in Nederland waarnemen dienen wij af te wijzen en te bestrijden. Bij deze blik op de toekomst dient ook aandacht te worden besteed aan de ontwikkeling binnen de VVD Het zou terwille van de politieke duidelijkheid verstandig zijn als de leiding van deze partij eens

concreet zou
aangeven in welke richting deze partij zich verder gaat ontwikkelen. Hierover bestaat nogal wat verwarring. Moet de VVD nog altijd gezien worden als een rechtse partij? De inmiddels afgetreden voorzitter mevrouw Van Someren heeft in maart jl. een pleidooi gehouden voor een stevige positie in het midden. Het is intussen menigeen niet ontgaan, dat zij gelijktijdig een scherpe uitgesproken rechtse aanval pleegde op de Partij van de Arbeid. De politieke leider van de VVD, de heer Hans Wiegel, haalde tijdens de jaarvergadering van zijn partij fel uit naar het kabinet Den Uyl, terwijl een maand later de toch gezaghebbende V.V.D-er Vonhoff meedeelde, dat de V.V.D. samenwerking met de Partij van de Arbeid open moet houden. De nieuwe voorzitter van de V.V.D. reageerde hierop met de opmerking het lonken van Vonhoff naar de Partij van de Arbeid vreemd te vinden. Last not least spreekt de liberaal Van Riel zich daarentegen uit voor een rechtse liberale partij tegenover de Partij van de Arbeid. Al met al een nogal merkwaardige toestand, die veel naar die partij overgekomen kiezers ongetwijfeld voor problemen plaatst. Nog groter wordt de verwarring maar ook volstrekt ongeloofwaardig als de heer Wiegel zich presenteert als de hoeder van de arbeider in ons land. Het kan niet anders dat dit gegoochel door de kiezers nu toch wel doorzien moet worden. Tenslotte wil ik nog aandacht schenken aan het CDA. Het zal duidelijk zijn, dat naar mijn mening het Christen-Democratisch- Appèl tot stand moet komen en ook tot stand zal komen. Voor de drie Christen-Democratische partijen moet het een gegeven zijn, dat de ontwikkeling naar het C.D.A. die zich thans aan de basis
voltrekt, niet meer te stuiten valt. Bekend mag worden veronderstelt, dat op lokaal niveau in meer dan 300 gemeenten CDA-fracties in de gemeenteraden functioneren, terwijl ook op provinciaal niveau vrijwel overal in CDA.-verband in de Staten wordt opgetreden. Eveneens begint in vele gemeenten de bestuurlijke samenwerking versneld van de grond te komen en worden CDA-verbanden opgericht. De eerste belangrijke fase op weg naar het CDA. hebben de drie partijen afgesloten door met grote meerderheden de statuten voor de federatie te aanvaarden. De tweede fase zal thans moeten zijn de politieke éénwording van het CDA, met name op parlementair niveau. Binnen het kader van de bereikte akkoorden zal hieraan thans met vereende krachten gewerkt moeten worden. In dit verband juich ik de behoefte die in de Kamerfracties bestaat om tot een nauwere samenwerking van de drie fracties in de Tweede Kamer te komen toe. In overleg met onze beide CDA-partners zullen we in de komende maanden verder moeten nagaan op welke wijze de samenwerking in het parlement zowel Eerste als Tweede Kamer geïntensiveerd kan worden. Zeker zo belangrijk, ja wellicht belangrijker is de vraag op welke wijze wij de leden van onze partijen directer kunnen betrekken bij het proces van toegroeien naar het CDA. Met name zullen wij politieke discussies aan de basis moeten entameren. Dames en heren, leden van de partijraad. Nog steeds bestaat er kennelijk behoefte het C.D.A. aan te duiden als het resultaat van het op een hoop smijten van de drie confessionele partijen, uitblinkend door onduidelijkheid in de Nederlandse politiek. Deze stelling dient mijns inziens ten stelligste
te worden afgewezen. Het C.D,A, is een duidelijke aanzet tot de vorming van een nieuwe politieke partij. Wij zullen een nieuw elan moeten scheppen teneinde enthousiasme te wekken voor de beginselen van een Christelijk politiek beleid. Een en ander betekent, dat wij vanuit onze grondslag een eigen boodschap te brengen hebben via een eigen geprofiteerd program. Daarbij zullen vraagstukken als de bescherming van het menselijk leven in al zijn fasen en de gehele sociaal-economische ordening grote prioriteit moeten hebben. Wij zullen de organisatorische opbouw van het CDA moeten versnellen en aan de politieke profilering meer gestalte geven vooral ook in de praktische politiek. Voortgezet moeten worden de werkbezoeken van de bewindslieden/ Kamerleden/leden van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten in het land, zowel om -voorlichting en informatie te verstrekken als om kaderleden en leden in de meningsvorming over politieke vraagstukken te betrekken. Bijzondere aandacht zal aan de uitbouw en in stand houden van contacten met de communicatiemedia moeten worden besteed. Mijn installatierede wil ik dan ook beëindigen met een beroep te doen op diegenen, die onze partij in de afgelopen jaren hebben verlaten met de vraag zich opnieuw ernstig te beraden op de politieke ontwikkeling in ons land# Heeft de keuze op een andere politiek partij inderdaad gebracht wat men ervan verwachtte? Aan allen hier aanwezig, maar ook onze trouwe leden in het land vraag ik tenslotte met ons deze uitdaging tot een nieuwe start te aanvaarden terwille van de toekomst van ons land en volk. Ik dank U voor Uw aandacht.